

Romuald Skowronek

Kongregacja Ewangelizowania Narodów w rozwoju historyczno-prawnym

---

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 16/3-4, 191-207

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ROMUALD SKOWRONEK SCJ

KONGREGACJA EWANGELIZOWANIA NARODÓW W ROZWOJU HISTORYCZNO-PRAWNYM

Treść: Wstęp. — I. Kongregacje Rozkrzewienia Wiary według bulli erekcyjnej Grzegorza XV *Inscrutabili Dei Providentia* z 22 czerwca 1622 r. — II. Dalsze losy i przemiany KRW do roku 1917. — III. Sytuacja prawna KRW w Kodeksie Prawa Kanonicznego. — IV. Aktualny stan prawny Kongregacji Ewangelizowania Narodów.

Wstęp¹

Myśl o powołaniu do życia kongregacji kardynalskiej, która by kierowała całokształtem działalności misyjnej Kościoła, nie powstała nagle. Już pod koniec XIII w. wysunął ją słynny publicysta, filozof i mistyk a przy tym gorliwy misjonarz, Ramón Lul (1232—1315?) zwany też „doktorem misji”, w obu swych petycjach

---

¹ Bibliografia

a) źródła

Corpus Iuris Canonici, Romae 1948.

Sobór Watykański Drugi, Paryż 1967 lub Poznań 1968.

Motu proprio *Ecclesiae Sanctae* z 6 sierpnia 1966 r., ustanawiające przepisy wykonawcze do niektórych dekretów Soboru Watykańskiego II — por. PPK (Posoborowe Prawodawstwo Kościelne) t. I, z. 1, 31—34.

Przepisy Wykonawcze do dekretu *Ad Gentes Divinitus* — PPK t. I, z. 1, 97—109.

Motu proprio *Pro comperto sane* z 6 sierpnia 1967 — PPK t. II, z. 1, 7—13.

Konstytucja apostolska *Regimini Ecclesiae Universae* o kurii rzymskiej z 15 sierpnia 1967 r. — PPK t. II, z. 1, 14—92.

Regulamin Ogólny Kurii Rzymskiej (Regolamento Generale della Curia Romana) z 22 lutego 1968 r. — PPK, t. II, z. 1, 113—180.

Instrukcja Kongregacji Ewangelizowania Narodów czyli Rozkrzewienia Wiary dotycząca ułożenia misyjnej współpracy biskupów z Papieskimi Działami Misyjnymi oraz w zakresie inicjatyw poszczególnych diecezji na rzecz misji — z 24 lutego 1960 — PPK t. II, z. 2, 5—17.

Instrukcja Kongregacji Ewangelizowania Narodów czyli Rozkrzewienia Wiary ustalająca pewne zasady i normy dotyczące stosunków między ordynariuszami miejsca a instytucjami misyjnymi na terenach misyjnych z 24 lutego 1969 — PPK t. II, z. 2, 18—33.

Postanowienie Plenarnego Posiedzenia Kongregacji Ewangelizowania Narodów (30. 3. — 2. 4. 1971) — Zapłata F., *Biuletyn Misjologiczno-religioznawczy*, *Collectanea Theologica* 42 (1972) f. II, 139—142.

do papieży Celestyna V w r. 1294 i do Bonifacego VIII (1294—1303) w r. 1295. Z podobną propozycją wystąpił w XVI w. św. Franciszek Borgiasz, za pontyfikatu Piusa V (1566—72).

Najnowsze badania historyczne uprawniają do stwierdzenia, że kongregacja kardynalska, której zadaniem była troska o rozkrzewienie wiary chrześcijańskiej, zakładana była kilkakrotnie, podobnie jak też kilka razy próbowano ją reaktywować.

Po raz pierwszy założył ją Pius V, dnia 23 lipca 1568 r.² Niechęć i sprzeciw Filipa II (1527—98), obawiającego się ograniczenia dotychczasowych wpływów hiszpańskich sprawił, że żywot nowo utworzonej kongregacji okazał się krótki a wszelkie późniejsze wysiłki Grzegorza XIII (1572—85) w celu jej reaktywowania spełzły na niczym. Podobny los spotkał założoną po raz drugi w r. 1599 przez Klemensa VIII (1592—1605) Kongregację dla Rozkrzewienia Wiary (Congregatio de fide propaganda)³. Po nieudanych próbach jej reaktywowania, podjętych przez Pawła V (1605—

b) literatura

Sacrae Congregationis de Propaganda Fide Memoria Rerum (1622—1972) cura et studio J. Metzler edita, vol. I/1, 1622—1700, Freiburg im Br. 1971 (praca zbiorowa).

Wykorzystano następujące artykuły z niej:

Antonazzi G., *La Sede della Sacra Congregazione e del Collegio Urbano*, 306—334.

Chiochetta P., „*Il contesto storico nel quale sorse la S. Congregazione de Propagande Fide*”, 3—37.

Henkel W., *The Polyglot Printing-office of the Congregation*, 335—350.

Ting Pong Lee I., *La actitud de la Sagrada Congregación frente al Regio Patronato*, 353—438.

Metzler J., *Wegbereiter und Vorläufer der Kongregation*, 38—78.

Metzler J., *Foundation of the Congregation de Propaganda Fide by Gregory XV*, 79—111.

Metzler J., *Orientation, programme et premières décisions* (1622—1649), 146—196.

Metzler J., *Francesco Ingoli, der erste Sekretär der Kongregation* (1578—1649), 197—243.

Metzler J., *Die Kongregation in der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts*, 244—305.

Reuter A., *De iuribus et officiis Sacrae Congregationis „de Propaganda Fide noviter constitutae seu de indole eiusdem propria*, 112—145.

Jacqueline B., *L'organisation de la cooperation missionnaire après le Concile Oecumenique Vatican II* — Documents Omnis Terra LXXXIX-5-Mai-1972, 303—314.

Lauteschlager, *Présent et avenir des religieuses missionnaires* — Documents Omnis Terra LXXXIX-8-Mai-1972, 345—352.

Rossi A., *Actualité des missions de l'Eglise dans le monde*, — Documents Omnis Terra LXXXIX-3-Mai-1972, 297—299.

² Metzler J., *Wegbereiter und Vorläufer der Kongregation*, art. W: *Sacrae Congregationis de Propaganda Fide Memoria Rerum* (SCPF Memoria Rerum), vol. I/1 Freiburg im Br. 1971, 38—78.

³ Metzler J., dz. c., s. 64 i n.

21), nowym bodźcem w tym kierunku było słynne dzieło karmelity Tomasza od Jezusa pt. *De procuranda salute omnium gentium* z r. 1613.

Jak z tego wynika, mimo rozumienia potrzeby i nie małych wysiłków papieży oraz zaangażowania wybitnych osobistości, na skutek trudności zewnętrznych a częściowo także i wewnętrznych, powoływana kongregacja nie zdołała się utrzymać przy życiu przed rokiem 1622.

I. Kongregacja Rozkrzewienia wiary na podstawie bulli erekcyjnej Grzegorza XV *Inscrutabili Dei Providentia* z 22 czerwca 1622 r.

Rok 1622 stanowi datę przełomową w historii misji i ukoronowanie tyłu dotąd bezowocnych wysiłków. W dniu 6 stycznia Grzegorz XV (1621—23) powołuje do życia nową kongregację, składającą się z 13 kardynałów, 2 prałatów i sekretarza Francesco Ingoli, która swoje pierwsze posiedzenie odbywa już w dniu 14 stycznia tegoż roku, w pałacu kardynała dziekana Antoniego Marii Sauli. Po sprawozdaniu kard. Ludovica Ludovisi, energicznego pełnomocnika starego i schorowanego papieża oraz po przedłożeniu racji założenia nowej kongregacji, postanowiono:

— wysłać listy apostolskie do nuncjuszy, ażeby przesłali sprawozdania ze stanu religijnego na powierzonych im terenach oraz zebrali przy pomocy biegłych informacje, wskazując kongregacji odpowiednie środki i propozycje dla rozkrzewienia wiary w ich nuncjaturach,

— przygotować bullę erekcyjną nowej kongregacji z określeniem jej uprawnień i przywilejów.

Podczas, gdy wspomniane listy apostolskie do nuncjuszy wysłano następnego dnia tj. 15 stycznia 1622 r., przygotowaną w międzyczasie bullę apostolską pod nazwą *Inscrutabili Dei Providentia arcano* mógł Grzegorz XV ogłosić już 22 czerwca 1622 r.

Warto podkreślić, że bulla erekcyjna jest dokumentem, utrzymanym w tonie pozytywnym, bez akcentów polemicznych⁴. Na pierwszy plan wysuwa ona — jako pałace zadanie dla papieża — obowiązek prowadzenia dusz do Kościoła Chrystusowego (opus *adductionis animarum ad Ecclesiam Christi*). Papież jest bowiem świadom tego, że „zadanie powierzone przez Pana wszystkim Apostołom, by głosili Ewangelię wszelkiemu stworzeniu, odnosi się w sposób zasadniczy do Piotra, który z racji prymatu stoi na czele wszystkim i jemu samemu nakazał Pan, aby paść jego owce”⁵ — głosi bulla erekcyjna.

⁴ Mueller K., *Główne wytyczne działalności misyjnej*, Concilium I, 214.

⁵ *Ius Pontificium* I, 1.

Przez ustanowienie specjalnej kongregacji kardynalskiej, pragnie papież poświęcić temu zadaniu więcej uwagi i troski o jego planowość i znaczenie ⁶.

Cytowana bulla, wyjaśniając motywy ustanowienia nowej dykasterii, precyzuje również jej szerokie zadania i kompetencje a przede wszystkim prawo zakładania misji na całym świecie oraz dysponowania osobami i urzędami ⁷. W związku z tym papież udziela nowej kongregacji bardzo szerokiej jurysdykcji do rozpatrywania, załatwiania i egzekwowania wszelkich spraw dotyczących misji ⁸.

Warto zwrócić uwagę, że początkowo KRW miała również władzę sądową (potestas iudiciaria), którą mogła wykonywać we wszystkich sprawach misjonarzy oraz swych podwładnych, zarówno cywilnych jak i karnych, także w pierwszej instancji. Udzielił jej tych uprawnień Grzegorz XV na mocy konstytucji *Cum nuper* z 13 czerwca 1623 postanawiając, by wszelkie sprawy sporne, jakiegokolwiek byłyby rodzaju, jeśli dotyczą w jakikolwiek sposób tejże kongregacji, jej urzędników i podwładnych, rozstrzygnął specjalny sędzia, wybieralny z kardynałów tejże kongregacji.

Z tego wynika, że KRW była całkowicie niezależna od innych kongregacji a nawet trybunałów kurii rzymskiej. Jednakże ta dotąd niczym nieograniczona władza sądowa KRW uszczuplona została podczas reformy kurii rzymskiej, dokonanej za pontyfikatu Innocentego XII na mocy konstytucji *Romanus Pontifex curae* z 17 września 1692 r. — jedynie do spraw spornych, związanych z jej administracją. Poza tym sama KRW zwykła była dla łatwiejszego znalezienia właściwych rozwiązań odsyłać sprawy zgodnie z kompetencjami do św. Oficjum, do Penitencjarii Apost., Kongregacji Soboru itp.

⁶ Metzler J., *Foundation of the Congregatio de Propaganda Fide* by Gregory XV, art. W: SCPF Memoria Rerum, I/1, 79—111.

Pecoraio E., *Propaganda Fide*, Dictionarium morale et canonicum, III, Romae 1966, 871—873: „Etsi a felicitis recordationis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris pastorali vigilantiae ope, studio et industria elaboratum fuerit, ne tam multae messi deessent operarii, et negotiatio haec sancta non negligetur, nihilominus nos, ut maiori cum vigilantia, cura et fervore opus prosequi possimus, et in posterum successores nostri possint, nonnulorum venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium peculiari sollicitudini negotium committendum duximus, prout tenore praesentium committimus et demandamus”.

⁷ „...missionibus omnibus ad praedicandum et docendum evangelium et catholicam fidem superintendant, ministros necessarios instituent, mutant” — COLL. 3.

⁸ „Nos enim eis tam praemissa quam omnia et singula alia desuper necessaria et opportuna etiani si talia fuerint, quae specialem, specificam et expressam requirant mentionem, faciendi, gerendi, tractandi, agendi et exequendi plenam, liberam et amplam facultatem, auctoritatem et potestatem, Apostolica auctoritate, earundem tenorem praesentium concedimus et impertimur” — COLL. 3.

Mimo, że KRW miała wprost nieograniczone kompetencje w sprawach misyjnych oraz że stanowiła teoretycznie jedyny i wyłączny organ, zajmujący się misjami na całym świecie, to jednak de facto uprawnienia jej były w niemałym stopniu ograniczone.

I tak np. ogromne przywileje papieskie zakonów misyjnych na powierzanych im terenach oraz tzw. prawo patronatu królewskiego Hiszpanii i Portugalii wykluczały w praktyce możliwość ingerencji KRW na wielu, tylko teoretycznie podległych jej, terenach. Dalsze ograniczenia kompetencji KRW dokonywane zostały na rzecz obrządków wschodnich, co będzie przedmiotem kolejnej refleksji.

II. Dalsze losy i przemiany KRW do roku 1917⁹

W XVI w. Stolica Apostolska żywiej interesuje się obrządkami wschodnimi w związku z licznymi nawróceniami do jedności kościelnej chrześcijan wschodnich, którymi zajmowała się powołana do życia przez Grzegorza XIII w. r. 1573 Kongregacja do Spraw Greckich (*Congregatio pro rebus Graecorum*), przemianowana później przez Klemensa VIII (1592—1605) na Kongregację do Spraw Wiary i Religii Katolickiej (*Congregatio super negotiis Fidei et Religionis Catholicae*). Jak wiadomo, Grzegorz XV wcielił w. w. Kongregację do Spraw Wiary i Religii Katolickiej do erygowanej przez siebie KRW z tym, że dla załatwiania ważniejszych spraw wschodnich, powoływano w ramach tejże kongregacji specjalne komisje¹⁰.

Dalszych zmian organizacyjnych dokonuje Pius IX w oparciu o konstytucję *Romani Pontifices* z 6 stycznia 1862, powołując do życia nową dykasterię rzymską pod nazwą Kongregacji Rozkrzewienia Wiary dla Spraw Obrządku Wschodniego (*Congregatio de Propaganda Fide pro negotiis ritus orientalis*), której zlecił całkowitą troskę o chrześcijan tego obrządku¹¹. Stanowiła ona część składową Generalnej Kongregacji Rozkrzewienia Wiary, z którą łączył ją wspólny kardynał prefekt, lecz z własnym sekretarzem, własnymi konsultorami i urzędnikami. Wprawdzie podczas Pierwszego Soboru Watykańskiego (1869—70) wysunięto propozycję peł-

⁹ Ting Pong Lee I., *Praelectiones Iuris Missionarii Canonici*, Romae (b.r.w.) I, 59 nn.

Pałka P., *Kompetencje Kongregacji dla Kościołów Wschodnich w świetle ostatniej reformy Kurii Rzymskiej*, Roczniki Teologiczno-Kanoniczne 5 (1969) 25—36.

Petrani A., *De Sacra Congregatione pro Ecclesiae Orientali eiusque facultatibus*, Apollinaris 10 (1937) 26—46.

Seumois A., *Problem terytorialnej reorganizacji Kongregacji Rozkrzewienia Wiary*, Kościół na drodze Spotkania z Trzecim Światem, Warszawa 1971, 25—48.

¹⁰ Petrani A., dz. c., s. 26—46.

¹¹ Pałka P., dz. c., s. 28.

nego uniezależnienia obu tych dykasterii, lecz zawieszenie soboru udaremniło wszelkie wysiłki na rzecz misji, mimo że schemat o misjach apostołskich wysłany był na czas do ojców soborowych. Toteż ten stan rzeczy przetrwał aż do r. 1917.

Podczas reformy kurii rzymskiej, dokonanej na podstawie konstytucji apostołskiej *Sapienti Consilio* z dnia 26. 6. 1908 r., św. Pius X ponowił wysiłki w celu rzeczywistego przekazania pełnej jurysdykcji nad wszystkimi prawdziwymi misjami Kongregacji RW. W związku z tym wyłączono spod kompetencji tej kongregacji te tereny, które już wyszły ze stadium misyjnego¹² a jednocześnie ustanowiono zasadę, że „wszystkie terytoria rzeczywiście misyjne, łącznie z należącymi do dawnego „padroado” portugalskiego, znajdujące się pod zarządem Kongregacji do Spraw Nadzwyczajnych, muszą przejść pod KRW¹³. Niestety i ta zasada, zbyt ogólnie sformułowana, nie przyniosła spodziewanych zmian.

Do ostatecznego rozdziału i pełnego usamodzielnienia się obu kongregacji w autonomiczne dykasterie, doszło dopiero za pontyfikatu Benedykta XV, który na mocy motu proprio *Dei providentis* z 1 maja 1917 r., zniósł Kongregację Rozkrzewienia Wiary dla Spraw Obrządku Wschodniego i ustanowił niezależnie od KRW, Kongregację dla Kościoła Wschodniego (*Congregatio pro Ecclesia Orientali*), której prefekturę zastrzegł dla siebie i swych następców. Były to ostatnie chwile przed promulgacją Kodeksu Prawa Kanonicznego z 17 maja 1917 r.

Powodem tych zmian była nie tyle troska o same misje, ile raczej chęć położenia kresu niezadowoleniu i narzekaniu chrześcijan wschodnich, że są traktowani na równi z heretykami i poganami a ponadto, że Rzym mniej ich ceni niż łacininków, którym muszą podlegać¹⁴.

Nowej kongregacji zastrzeżone zostały wszelkie sprawy dotyczące obrządków wschodnich, zarówno co do osób jak i co do karność i obrzędów, nie wyłączając tzw. spraw mieszanych (*negotia mixta*), które odnosiły się również do łacinników.

Nie ulega wątpliwości, że w ten sposób jurysdykcja KRW uległa dużemu ograniczeniu. Miało to jednak i dobre strony, gdyż odtąd mogła się ona zająć z większą troską swoimi misjami, o charakterze bardziej jednolitym.

By już nie wracać do tego zagadnienia dodać należy, że nowe zmiany i ustępowania na rzecz Kongregacji Kościoła Wschodniego — już po wejściu w życie Kodeksu Prawa Kanonicznego — wprowadził Pius XI w oparciu o Motu proprio *Sancta Dei Ecclesia* z 25

¹² Seumois A., dz. c., s. 27.

¹³ tamże.

¹⁴ tamże, Pałka P., dz. c., s. 28.

marca 1938 r. w tym znaczeniu, że nawet personel i misje łacińskie, znajdujące się na terenach podległych Kongregacji Kościoła Wschodniego, poddane zostały pod jej jurysdykcję dla uniknięcia podwójnej jurysdykcji nad tym samym personelem i dziełami.

Z tego wszystkiego wynika, że wbrew pierwotnemu założeniu Grzegorza XV z r. 1622 i mimo wysiłków Piusa X, KRW nie miała nigdy pełnej i wyłącznej władzy nad całą działalnością misyjną Kościoła. Zaznacza to wyraźnie sama KRW, w wydawanych przez siebie statystykach stwierdzając, że są także prawdziwe misje zależne od innych dykasterii, podobnie jak i do jej kompetencji należą tereny, które już dawno wyszły ze stadium misyjnego¹⁵.

Toteż w celu zachowania w tych okolicznościach jak najdalej idącej jedności działania, Pius XII w liście z dnia 12 kwietnia 1958 r. skierowanym przez Kongregację do Spraw Nadzwyczajnych Kościoła do kardynała prefekta KRW domaga się, by w skład Rady Najwyższej Papieskich Dzieł Misyjnych wchodził również oficjalni reprezentanci Kongregacji: Konsystorialnej, Kościoła Wschodniego i dla Spraw Nadzwyczajnych — ze względu na korzyści podległych im terenów, które w istocie swej są terenami misyjnymi¹⁶. Jak wiadomo, Papieskie Dzieła Misyjne, podległe KRW, finansują wszystkie misje a więc i te, które zależą od innych dykasterii rzymskich.

III. Sytuacja prawna KRW według Kodeksu Prawa Kanonicznego

Sytuację prawną KRW według obowiązującego od roku 1918 KPK określa kan. 252, nawiązujący do konstytucji Piusa X *Sapientis Consilio* oraz do Motu proprio Benedykta XV *Dei Providentis*:

„Kongregacja Rozkrzewienia Wiary kieruje misjami do głoszenia Ewangelii i nauki katolickiej, ustanawia i zmienia niezbędnych misjonarzy, ma władzę rozpatrywania, działania i wykonywania wszystkiego, co w tej sprawie jest konieczne i użyteczne” (§ 1).

Ta ogólnie powierzona jej troska i władza nad misjami zawiera bardzo szeroki wachlarz uprawnień i zadań, zwłaszcza że sam termin „misje” może być ujmowany pod aspektem terytorialnym, personalnym i rzeczowym¹⁷.

A. Kompetencja terytorialna

odnosi się zarówno do krajów gdzie hierarchia kościelna jeszcze nie jest ustanowiona z powodu trwania stadium misyjnego jak i do tych terenów, gdzie hierarchia wprawdzie już istnieje, ale

¹⁵ Seumoïs A., dz. c., s. 28.

¹⁶ Seumoïs A., dz. c., s. 30.

¹⁷ Koestler R., *Worterbuch zum Codex Iuris Canonici*, Regensburg 1927, 225.

jeszcze trwa stan misyjny np. z powodu zależności personalnej lub finansowej itp. W związku z tym należy podkreślić, że do terenów misyjnych zaliczamy nie tylko te, które mają typową hierarchię misyjną w postaci wikariuszy i prefektów apostołskich, ale także określone diecezje a nawet metropolie, jak długo nie osiągnęły one pełnej autonomii lub też z innych ważnych powodów podległe są opiece KRW.

Dla zilustrowania kompetencji terytorialnej KRW wystarczy rzut oka na mapę podległych jej terenów¹⁸. I tak podlegają jej:

cała Azja z wyjątkiem ZSSR i Bliskiego Wschodu,

cała Afryka z wyjątkiem Algeru, Tunezji, Angoli i Mozambiku oraz częściowo Egiptu i Etiopii (KKW),

cała Oceania z wyjątkiem Filipin,

w Europie — kraje skandynawskie i częściowo Jugosławia,

w Ameryce — Kanada oraz kilka krajów Ameryki Poł., jak np. częściowo Kolumbia, Wenezuela, Peru, Boliwia, Paragwaj itd.

Głównie rzecz biorąc, na podstawie danych statystycznych z października 1967 r., Kongregację Rozkrzewienia Wiary podlegało: 121 archidiecezji, 527 diecezji, 6 opactw niezależnych, 73 wikariaty apostołskie, 70 prefektur, 2 misje sui iuris i 1 administratura apost., czyli w sumie: 800 jednostek administracyjnych, z czego na Azję przypada 354 a na Afrykę 286.

Z konferencji prasowej aktualnego prefekta KEN kard. Agnellusa Rossi, odbytej w maju br., pod tytułem *Actualité des Missions de l'Eglise dans le monde* wynika, że aktualnie podlega reprezentowanej przez niego dykasterii.

840 diecezji ze 103 narodowości wszystkich 5 kontynentów, z 57.350.000 wiernych, 38.611 księży, 15.000 braci zakonnych, 85.000 siostr zakonnych, 250.000 katechistów¹⁹.

B. Kompetencja osobowa

„...Podlegają jej również stowarzyszenia osób duchownych i seminaria, które założone zostały wyłącznie w tym celu, żeby wychowywać misjonarzy dla misji zagranicznych, zwłaszcza gdyby chodziło o ich reguły, administrację i zwolnienia potrzebne do wyższych święceń alumnów” (kan. 252 § 2).

Zazwyczaj wymienia się następujące stowarzyszenia misyjne i seminaria:

Soc. Parisiensis missionum ad ext. gentes (MEP)

Societas Missionum ad Afros (SMA)

Congregatio Missionariorum de Mariannahil (CMM)

¹⁸ Emerich H., *Atlas Hierarchicus*, Mödling 1968, 2—3.

¹⁹ Rossi A., *Actualité des missions de l'Eglise dans le monde*, W: Documents Omnis Terra, LXXXIX, Mai 1972.

Missionarii Africae (PA)
 Cocietas Miss. ext. de Betlehem in Helvetia (SMB)
 Pia Soc. S. Francisci Xaverii pro ext. miss. (SX)
 Societas de Maryknoll pro miss. exteris (MM)
 Soc. S. Columbani pro miss. apud Sinenses (SSC)
 Soc. Scarborensis pro miss. ad ext. gentes (SFM)
 Soc. pro miss. ext. Provinciae Quebecensis (MEQ)
 Inst. Yarumalense pro miss. ad ext. gentes (MXY)
 Missionarii a Spiritu Sancto (Mexico) (MSPS)
 Pontificium Institutum pro Missionibus Exteris (PIME)

Należałoby tu również zaliczyć Collegium Urbanum de Propaganda Fide wraz z Instytutem Misyjnym jak i Collegium S. Petri²⁰. Podlegają jej również następujące Papieskie Dzieła Misyjne:

Papieskie Dzieło Rozkrzewienia Wiary (*Pontificale Opus a Propagatione Fidei*)

Papieskie Dzieło św. Piotra Apostoła dla Kleru Tubylczego (*Pontificale Opus a Sancto Petro Apostolo pro clero indigena*)

Papieskie Dzieło św. Dzieciństwa (*Pontificale Opus a Sancta Infantia*)

Papieskie Stowarzyszenie Misyjne Kleru (*Pontificia Cleri Consortio Missionalis*)²¹.

„Gdy chodzi o zakonników, kongregacja ta opiekuje się wszystkim, co dotyczy ich jako misjonarzy, wziętych pojedynczo bądź zbiorowo. Wszystko natomiast, co odnosi się do zakonników jako takich, pojedynczo bądź wziętych razem, odsyła lub zostawia Kongregacji do Spraw Zakonnych” (kan. 252 § 5).

C. Kompetencja rzeczowa²²

Do roku 1908 można było powiedzieć, że „Sacra Congregatio de Propaganda Fide habet omnes alias congregationes in ventre” i nie bez słuszności nazywano stojącego na jej czele kardynała prefekta „czerwonym papieżem”. Nic dziwnego, wszak uprawnienia musiały być w jakimś stopniu proporcjonalne w stosunku do ogromu ciężących na niej zadań, szczególnie w okresie niedostatecznego uczulenia na dobro kościołów lokalnych.

Niemniej i Kodeks Prawa Kanonicznego udziela jej szerokiej jurysdykcji, a mianowicie:

1. uprawnień, które skądinąd przysługują Kongregacji Konsystorialnej na jej terenach a więc prawo ustanawiania i podziału tere-

²⁰ Emmerlich H., dz. c., s. 4. Ohm T., *Machet zu Jüngern alle Völker*, Freiburg un Br. 1962, 782.

²¹ *Instrukcja Kongregacji Ewangelizowania Narodów* czyli Rozkrzewienia Wiary dotycząca ułożenia misyjnej współpracy biskupów z Papieskimi Dzielami Misyjnymi oraz w zakresie inicjatyw poszczególnych decezji na rzecz misji, PPK t. II, z. 2, 5—17.

²² Funk J., *Einführung in das Missionsrecht*, Kaldenkirchen 1958, 41 nn.

nów misyjnych, zmiany ich granic, mianowania przełożonych misyjnych, czuwania nad ich działalnością i badania raportów pozycytacyjnych,

2. uprawnień, przysługujących skądinąd Kongregacji Sakramentów, z wyjątkiem sakramentu małżeństwa. Na swoim terenie może ona regulować dyscyplinę wszystkich sakramentów z wyjątkiem małżeństwa, nie wyłączając spraw ważności i warunków święceń kapłańskich, udzielania dyspens do święceń,

3. uprawnień, posiadanych przez Kongregację Soboru. Do niej więc należy troska o misjonarzy jako duszpasterzy, o życie religijne wiernych. Ona udziela wiernym potrzebnych dyspens, jest kompetentna w sprawach legatów, dzieł pobożności, intencji mszalnych, ustalania taks diecezjalnych jak i w kwestiach dochodów i majątków kościelnych. Do niej należy również piecza nad wszystkim co dotyczy odbywania synodów na terenach misyjnych oraz prawo zatwierdzenia ich uchwał (kan. 252 § 2).

KRW nie jest natomiast kompetentna w sprawach odnoszących się do wiary, małżeństwa, wydawania względnie interpretowania ogólnych zasad liturgicznych, zakonników jako takich, które to sprawy zobowiązana jest odsyłać do kompetentnych kongregacji (kan. 252 § 4). Jej uprawnienia są również ograniczone na rzecz Kongregacji Seminariów i Uniwersytetów, Konsystorialnej oraz na rzecz Trybunałów i Urzędów Kurii Rzymskiej.

IV. Aktualny stan prawny Kongregacji Ewangelizowania Narodów

Odczuwana już w okresie przedsoborowym potrzeba reorganizacji kurii rzymskiej znalazła swój oficjalny wyraz w przemówieniu Pawła VI do przełożonych i urzędników kurii rzymskiej z dnia 21 września 1963 r. oraz w jego Motu proprio *Integrae servandae* z 7 grudnia a także w wydanym w międzyczasie dekrete soborowym *Christus Dominus* — o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele, z dnia 28 października 1965 r. Wysłunięto wówczas trzy zasadnicze postulaty w tej sprawie:

większe niż dotąd przystosowanie dykasterii rzymskich „do wymagań czasu, krajów i obrządków, zwłaszcza gdy chodzi o ich liczbę, nazwę, uprawnienia i własny tryb postępowania oraz wzajemne uzgadnianie prac” (DB 9),

większe umiędzynarodowienie ich członków, funkcjonariuszy i doradców, zgodnie z powszechnym charakterem Kościoła (DB 10),

większy udział biskupów zwłaszcza diecezjalnych dla zapewnienia papieżowi pełnych i autentycznych sprawozdań „z nastawień, pragnień i potrzeb wszystkich kościołów” (DB 10).

Dalszym aktem normatywnym, orientującym zarazem o kierunkach reformy — tym razem dotyczącym już bezpośrednio samej KRW — jest soborowy dekret misyjny *AD GENTES DIVINITUS*

(DM) z dnia 7 grudnia 1965 r. jak i wydane do niego *PRZEPISY WYKONAWCZE* (PWDM), ogłoszone na podstawie Motu proprio Pawła VI *ECCLESIAE SANCTAE* z dnia 6 sierpnia 1966 r.

Nie trudno zauważyć, że cytowane Przepisy wykonawcze o cały rok wyprzedzają te dyrektywy, które zawarte będą w Motu proprio *Pro comperto sane* (MPPCS) a dotyczyć będą samych zasad reorganizacji pozostałych kongregacji, a które w sposób ostateczny usankcjonuje konstytucja apostolska *REGIMINI ECCLESIAE UNIVERSAE* (REU)²³ z 15 sierpnia 1967 r., mocą której papież pragnie dokonać dzieła reformy kurii rzymskiej. Konstytucja ta jak i wydany 22 lutego 1968 r. *REGULAMIN OGÓLNY KURII RZYMSKIEJ* (ROKR)²⁴ stanowią podstawę zasadniczą niniejszego opracowania. Dla większej przejrzystości omawianego tematu a także w celu uniknięcia powtórek, wydaje się rzeczą bardziej celową systematyczne a nie chronologiczne przedstawienie aktualnego stanu prawnej omawianej dykasterii.

A. N a z w a

Pełna jej nazwa brzmi: „Kongregacja Ewangelizowania Narodów (KEN) czyli Rozkrzewienia Wiary” (*Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide*) — (REU 81)²⁵.

B. Z a d a n i a i k o m p e t e n c j e

Nie bez słusności zauważa się²⁶, że soborowe pojęcie misji główny akcent kładzie nie na aspekt geograficzno-terytorialny, lecz na technologiczno-antropologiczny. Misje skierowane są nie do krajów i terenów, ale do ludzi i narodów.

Działalność misyjna będąca najważniejszym i najświętszym zadaniem Kościoła, należy niewątpliwie i na pierwszym miejscu do całego kolegium biskupów (DM 29). Niemniej jednak jedyną kompetentną dykasterią „dla wszystkich misji i dla całej działalności misyjnej” jest KEN, która w całym świecie prowadzi i koordynuje zarówno dzieło misyjne jak i współpracę misyjną, nie naruszając jednak praw Kościołów Wschodnich (DM 29). Tenże sobór stwierdza dalej, że „...konieczną jest rzeczą, aby kongregacja ta była narzędziem administracji, jak i organem dynamicznego kierownictwa, który posługuje się naukowymi metodami i współczesnymi narzędziami pracy, uwzględniając mianowicie dzisiejsze badania w dziedzinie teologii, metodologii i duszpasterstwa misyjnego (DM 29).

²³ PPK, t. II, z. 1, 14—92.

²⁴ PPK, t. II, z. 1, 113—180.

²⁵ PPK, t. II, z. 1, 69 (nr marginesowy 1624).

²⁶ Brechter S., *Einleitung und Kommentar*, LTHK, Das zweite Vatikanische Konzil, III, 37 n.

Seumois X., *Nowa koncepcja misji*. W: *Nowy Obraz Kościoła*, Warszawa 1968, 381 n.

Do Kongregacji Ewangelizowania Narodów należy:

1. *w zakresie zadań ogólnych*

— kierowanie i koordynowanie wszelkiej działalności misyjnej Kościoła na całym świecie (REU 82), tak co do samych zwiastunów Ewangelii jak i co do współpracy misyjnej wiernych oraz centralne i całościowe planowanie pracy (DM 29),

— posługiwanie się naukowymi metodami i współczesnymi narzędziami pracy (DM 29),

— wydawanie ogólnych wskazówek i zasad w dziele ewangelizacji (DM),

— podawanie obiektywnych i dokładnych informacji o misjach (tamże),

— troska o zainteresowanie się misjami wszystkich wiernych oraz o modlitwy w ich intencjach (REU 84)²⁷.

2. *w zakresie zadań personalnych*

— troska o misjonarzy, przydzielanie ich według pilniejszych potrzeb terenów oraz przeprowadzanie zmian personalnych (DM 29; REU 82),

— troska o skuteczne zwiększanie liczby miejscowego duchowieństwa, któremu powierzaloby się z czasem ważniejsze funkcje i kierownictwo (REU 82),

— troska o wychowanie młodzieży i alumnów w duchu misyjnym oraz należyte jej przygotowanie do ewentualnego podjęcia pracy misyjnej, także „ad vitam” (DM 29, 34; REU 84; PWD 150)²⁸,

— popieranie wszelkiej inicjatywy misyjnej na podległych sobie terenach oraz w stosunku do podległych jej osób (REU 84),

— troska o instytuty zakonne erygowane na misjach i tam głównie pracujące, o stowarzyszenia mężczyzn i kobiet bez ślubów oraz o seminaria, które na podstawie statutów są założone wyłącznie w celu przygotowywania misjonarzy dla misji zewnętrznych — w zakresie ich przepisów, administracji oraz odpowiednich zezwoleń wymaganych do wyższych święceń alumnów, z zachowaniem jednak norm wydanych przez Kongregację Zakonów jak również gdy chodzi o studia czyli formację teoretyczną, przez Kongregację Nauczania Katolickiego (REU 86),

— troska o zakonników oraz członków instytutów świeckich jako misjonarzy oraz w sprawach dotyczących ich działalności misyjnej (REU 86).

²⁷ PPK, t. II, z. 171 (nr marg. 1620).

²⁸ PPK, t. I, z. 1, 97 (nr marg. 150).

3. w zakresie zadań rzeczowych

- ustanawianie i zmiana granic terytorialnych misji (REU 82),
- przeprowadzanie wizytacji apostołskich dla poznania potrzeb oraz ważniejszych problemów tych terenów (REU 84),
- troska i piecza nad odbywającymi się synodami czy konferencjami biskupów oraz zatwierdzenie ich statutów lub dekretów (REU 84),
- troska o powiększanie liczby instytutów naukowych na misjach oraz o współpracę między nimi zgodnie z ekonomią sił i nakładów (PWDM 22),
- organizowanie i zarządzanie finansami czyli dobrami materialnymi kongregacji poprzez Urząd Administracyjny, podległy kardynałowi prefektowi KEN (REU 91) oraz rozdzielanie zasiłków według faktycznych potrzeb terenu, jego wielkości, liczby wiernych i dzieł (DM 29),
- troska o współpracę z misjami i na misjach: naukową (PWDM 22), duszpasterską (PWDM 18, 2°), ekumeniczną (DM 29) itp.

Należałoby jeszcze podkreślić, że KEN musi respektować niektóre kompetencje Kongregacji: Kościołów Wschodnich, Zakonów i Instytutów Świeckich, Nauczania Katolickiego, Sakramentów i dla Spraw Kultu Bożego oraz Roty Rzymskiej.

C. Organizacja KEN

Kongregacji tej przewodniczy **kardynał prefekt** (aktualnie: kard. Agnellus Rossi), którego mianuje papież, po dokonaniu przez Sekretariat Stanu wszystkich czynności związanych z nominacjami papieskimi (ROKR, art. 6 §§ 1 i 2)²⁹. Do kardynała prefekta należy obowiązek „efektywnego kierownictwa dykasterią”, które spełnia w stosunku do całej działalności dykasterii zgodnie z regulaminem wewnętrznym (ROKR, art. 26). Ponadto przewodniczy on z zasady kongregacjom plenarnym (ROKR, art. 115), kongresom (ROKR, art. 123) oraz referuje Ojcu św. decyzje powzięte na zebraniach zwyczajnych i kongregacjach plenarnych (ROKR, art. 122).

Pomocą kardynałowi prefektowi służy **sekretarz kongregacji**³⁰, zaliczany do pierwszej grupy prałatów przełożonych (Prelati superiori), „który bezpośrednio kieruje urzędem oraz wyższymi i niższymi urzędnikami” (officiali maggiori e minori) — (ROKR, art. 2). Do zadań sekretarza kongregacji, które podejmuje on na własną

²⁹ PPK, t. II, z. 1, 119—120 (nr marg. 1756, 1757).

³⁰ Aktualnie urzęduje w KEN 2 sekretarzy: Abp Sergio Pignedoli, abp Duraisamy Simon Lourdasamy, dawniejszy arbp z Bangalore w Indiach oraz arbp Bernardin Gantin, dawniejszy arbp Contonou w Dahomeju.

odpowiedzialność i według dyspozycji kardynała prefekta, należy między innymi:

- wyznaczanie i koordynowanie zadań poszczególnych urzędników, studiowanie ważniejszych kwestii, troska o staranne załatwienie spraw i przestrzeganie dyscypliny i regulaminów: ogólnego (ROKR) i wewnętrznego oraz przegląd pism i reskryptów wydawanych przez kongregację;

- powierzanie konsultorom przestudiowanie relacji, odnośnie których konieczna jest ich opinia; zwoływanie i przewodniczenie konsulcie;

- udział w kongregacjach zwykłych i plenarnych, sporządzanie protokołu, postanowień i sprawozdań (m. in. dla papieża). Jeżeli posiada sakrę biskupią, bierze udział w posiedzeniach zwykłych i plenarnych z prawem głosu. W takim wypadku funkcję sekretarza pełni podsekretarz;

- przewodniczenie kongresom pod nieobecność kardynała prefekta;

- podpisywanie wraz z kardynałem prefektem akt kongregacji;

- zawiadamianie ordynariuszów o dekretach interesujących odpowiednie diecezje, jeszcze przed ich opublikowaniem;

- przesyłanie do Dyrekcji Akt Stolicy Apostolskiej odpisu dekretów, które mają być opublikowane;

- relacjonowanie kardynałowi prefektowi spraw, wymagających specjalnego rozpatrzenia względnie przekazania innym dykasteriom.

Poza sekretarzem kongregacji do pomocy kardynałowi prefektowi dany jest również **podsekretarz**, zaliczany do wyższych urzędników pierwszej grupy, lecz nie do prałatów przełożonych (ROKR, art. 3, § 2, 1°). Podobnie jak sekretarz (z racji przynależności do grupy prałatów przełożonych) tak i podsekretarzy jako urzędników wyższych mianuje papież za pośrednictwem Sekretariatu Stanu. Podsekretarz kongregacji ma szersze uprawnienia, gdy sekretarz posiada sakrę biskupią (ROKR, art. 27, 3°). Wyżsi urzędnicy pierwszej grupy, do których należy i podsekretarz, wspomagają i zastępują prałata przełożonego według obowiązujących w danej dykasterii norm. Do nich należy ponadto bezpośredni nadzór nad urzędem lub sekcją zgodnie z dyrektywami prałata przełożonego lub przepisów wewnętrznych dykasterii oraz podpisywanie akt mniejszej wagi, na podstawie uprzedniego, nawet ogólnego upoważnienia.

Każda kongregacja zatrudnia również cały szereg niższych urzędników (officiali minori), których mianuje kardynał prefekt, po wysłuchaniu opinii prałata przełożonego i otrzymaniu zatwierdzenia papieża. Dzielą się cni na trzy stopnie: 1° minutanci lub zrównani z nimi asystenci, 2° archiwisci, adepci administracji, 3° pisarze i zrównani z nimi protokolanci, pracownicy ekspedycji i dystrybutorzy.

Minutanci i asystenci studiują przydzielone im sprawy oraz biorą ewentualny udział w kongresach zgodnie z art. 123 ROKR, przygotowują projekty listów i odpowiedzi w powierzonych im sprawach oraz wykazy i streszczenia akt i dokumentów, wraz ze swoimi uwagami prawnymi i faktycznymi w sprawach, mających być przedmiotem zebrań.

Kongregacja Ewangelizowania Narodów, podobnie jak i inne kongregacje Kurii Rzymskiej jest kongregacją kardynalską, gdyż z zasady składa się z kardynałów, mianowanych przez papieża (REU 2) oraz zachowuje zwykłe zebrania kardynałów (REU 2 § 2). W związku z tym należy zauważyć, że *ipso iure* a więc na mocy samego urzędu członkami Kongregacji Ewangelizowania Narodów są: **przewodniczący sekretariatów: Jedności Chrześcijan (REU 93), dla Spraw Niechrześcijan (tamże) oraz dla Spraw Niewierzących (tamże) i to na zasadzie wzajemności**, tzn. że także kardynał prefekt KEN jest *ipso iure* członkiem wymienionych sekretariatów (REU 92, § 2; 97).

Poza tym „W zarządzie św. KRW bierze udział 24 **przedstawiceli** z głosem **decydującym**, o ile w poszczególnych wypadkach papież inaczej nie postanowi, a mianowicie: 12 prałatów misyjnych, 4 prałatów z innych krajów (reprezentacja całego kolegium biskupów), 4 przełożonych Instytutów, 4 z Dzieł Papieskich PWDM 15).

Wszystkich członków kongregacji mianuje papież (REU 15, oraz MP PCS IV)³¹, spośród kandydatów przedstawionych mu przez kardynała prefekta za pośrednictwem konferencji biskupów — **na okres 5 lat**, tak by prawie piąta ich część zmieniała się co roku (PWDM 15), co nie wyklucza możliwości dalszych kadencji. Podstawą i kryterium do prezentowania papieżowi kandydatów na członków kongregacji winna być przede wszystkim szczególna biegłość w sprawach, o które chodzi (MP PCS VI)³². Niemniej jednak na uwadze powinno się mieć również troskę o terytorialną reprezentację całego Kościoła³³.

D. Procedura w KEN

Wyrazem kolegalnej działalności kongregacji rzymskiej są różnego rodzaju zebrania, kongresy i konsulty. ROKR, omawiający procedurę obowiązującą w dykasteriach administracyjnych (art. 105—130) rozróżnia:

---

³¹ Motu proprio *Pro coperto sane* (MP PCS) z 6 sierpnia 1967 r. PPK, t. II, z. 1, 11 (nr marg. 1464).

³² tamże.

³³ tamże, s. 11—12 (nr marg. 1464, 1465).

1. *zebrania mieszane*

Zwoływane są zgodnie z decyzją kardynała sekretarza stanu (REU 18 i 20) dla przeanalizowania i rozstrzygnięcia tzw. spraw mieszanych tzn. wkraczających w kompetencje dwóch lub kilku dykasterii. Udział w nich biorą przedstawiciele wszystkich zainteresowanych kongregacji z tym, że mogą one być albo zwyczajne (kardynałowie i sekretarze przełożeni — art. 13, 16, 18 ROKR) albo plenarne (po myśli art. 110 ROKR). Ogłaszanie decyzji podjętych na zebraniu mieszanym należy do sekretarza dykasterii zwołującej zebranie (ROKR, art. 109).

2. *zebranie plenarne i zwyczajne*

Zebrania plenarne KEN odbywają się dwa razy w roku z udziałem wszystkich członków: kardynałów, biskupów i przełożonych w celu rozważania i rozstrzygnięcia spraw większej wagi, mającej naturę ogólnej zasady lub programu normatywnego (ROKR, art. 110, 111). Zwyczajne natomiast zebrania odbywają się w zależności od potrzeb i to w obecności samych tylko kardynałów albo też z udziałem biskupów członków tej kongregacji, jeśli są wtedy w Rzymie.

Wszelkie sprawy, mające być przedmiotem rozważań na zebraniach plenarnych czy zwyczajnych, muszą być przedtem dokładnie i sumiennie przestudiowane, streszczone, zaopiniowane przez biegłych oraz wydrukowane wraz z odpowiednią dokumentacją.

Zebraniom plenarnym przewodniczy kardynał prefekt z tym, że pierwszy zabiera głos w danej sprawie kardynał ponens czyli referent a po nim inni zgodnie z precedencją a na końcu dopiero kardynał prepozyt. Kongregacja plenarna ma prawo przedkładania Ojcu św. problemów, mogących być przedmiotem obrad synodu biskupów (ROKR, art. 116). Wszystko, co było przedmiotem dyskusji na zebraniach powinno być zaprotokółowane i załączone do akt, wyniki zaś obrad ogłasza prałat przełożony. Istnieje też możliwość ponownego rozpatrywania jakiejś sprawy z tym, że jeżeli decyzja zaopatrzona była w klauzulę „ponownie nie przedkładać” („*amplius non proponantur*”), wówczas może to nastąpić tylko za zgodą zebrania zwyczajnego względnie plenarnego (ROKR, art. 119).

3. *kongresy*

Obok kardynała prefekta uczestniczą w nich: prałat przełożony, podsekretarz, ewentualni kierownicy sekcji, dyrektorzy urzędów, asystenci, którym powierzono sprawy do rozpatrzenia lub wszyscy

asystenci danej sekcji, w sprawach ważniejszych i o powszechnym znaczeniu.

Do zadań kongresu należy:

- decydować co ma być bezpośrednio przedstawione Ojcu św. do zatwierdzenia, a co powinno być jeszcze przedmiotem badań przez zebranie,
- powierzać konsultorom sprawy wymagające specjalnego studium,
- udzielać uprawnień, łask, indultów,
- załatwiać sprawy zwykle w ramach kompetencji.

4. konsulty

Składają się z kompetentnych konsultorów, którzy w ważniejszych sprawach wyrażają swoje opinie, odpowiednio udokumentowane, także na piśmie. Mogą być powołani również z poza stałego grona konsultorów. Zebraniom konsultorów przewodniczy i kieruje ich dyskusjami prałat przełożony.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Propagandakongregation in historisch-rechtlicher Entwicklung

Der Gedanke, um eine Kardinals-Missions-Zentrale in Roma zu berufen, für die Koordinierung der ganzen Missionstätigkeit der Kirche, der schon am Ende des XIII Jahrhunderts den Päpsten vorgestellt wurde, konnte erst durch Gregor den XV realisiert werden. Seine Stiftungsbulle *Inscdutabili Dei Providentia* von 22 Juni 1622 überzeugt uns über das päpstliche Bedeutungs-Verständniss der Missionsproblematik und seiner Planungsnotwendigkeit.

Nach den Gründungsintentionen des Papstes, sollte die Propaganda-Kongregation die einzige kompetente Missionsbehörde sein. Sie wurde auch mit fast unbegrenzten Fakultäten und sogar zeitlich mit der Gerichtsgewalt ausgestattet, so das man von ihr sagen konnte „*Sacra Congregatio de Propaganda Fide habet omnes alias congregationes in ventre*“. In praxi aber waren die Propaganda-Kompetenzen immer begrenzt, z. B. durch die Papstprivilegien der Missionsorden und die königliche Patronatsrechte und besonders gegenüber den östlichen Kirchen und Riten. Diese letzte Situation wurde durch den *Codex Iuris Canonici* und teilweise auch durch das *Vaticanum II* sanktioniert.

Eine besondere Aufmerksamkeit wurde dem aktüallen Rechtsstand der Kongregation sene Aufgaben. Organisation und Prozedur gewidmet.

Dieser kurze Überblick auf die Geschichte und Entwicklung dieses Dicasteriums erlaubt uns ihre 350 — jährige Arbeit im Dienste der Missionen der Kirche, besser zu verstehen.